

livaneli

BİZİ SÜRÜKLEYEN
NEHİR

Bizi Sürükleyen Nehir

Zülfü Livaneli

Deneme

© 2026, İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ

Yayıncı Sertifika No: 44066

Genel yayın yönetmeni: Erdem Öztop

Editör: İsmail Afacan

Son okuma: Deniz Dursun

Hazırlayanlar: Ali Durmuş Cevlan, Selçuk Avar

Kapak: Gürbüz Doğan Ekşioğlu

Sayfa tasarımı: Aynur Altinel

ISBN: 978-975-10-5018-2

Birinci baskı: Temmuz, 2026

Toplam baskı 71.000 adet

Baskı ve Cilt

Euromat Basım Yayın Ambalaj Sanayi ve Ticaret AŞ

İkitelli OSB Mah. Giyim Sanatkarları 5A-6A Blok No: 315 K:3
34490 Başakşehir - İstanbul

Tel: +90 212 549 65 85

Sertifika No: 51036

İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret AŞ

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna – İstanbul

Tel: +90 212 496 11 11 (Pbx)

Faks: +90 212 496 11 12

posta@inkilap.com

inkilap.com

*Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi'ne aittir. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa
alıntılar dışında, yayıncının izni alınmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz,
çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.*

İvaneli

BİZİ SÜRÜKLEYEN NEHİR

Abidin Dino'nun desenleri eşliğinde

Hazırlayanlar:

Ali Durmuş Cevlan-Selçuk Avar

İİ İNKILÂP 99. yıl

Ömer Zülfü Livaneli (1946, Iğın)

Öğrenim hayatına Ankara Maarif Koleji'nde başlayan Livaneli, ardından Stockholm'de felsefe ve müzik eğitimi aldı.

Hem Türkiye hem de dünya yazınına ve kültürel birikimine müzik, edebiyat, sinema gibi çeşitli mecralarda katkı koydu. Üretken yazarın romanları 40 dilde yayınlandı; İspanya, Kore ve Almanya'da çok satanlar listesine girdi. Son olarak *Serenad*, basın ve uluslararası kültür çevrelerinin yoğun ilgi gösterdiği bir organizasyonla Amerikalı okurlarıyla buluştu.

Zülfü Livaneli'nin romanları İtalya ve Fransa'da Yılın Kitabı Ödülü, ABD'de çeşitli edebiyat ödülleri, İspanya'da Lorca Ödülü, Balkan Edebiyat Ödülü; Türkiye'de Yunus Nadi Roman Ödülü, Orhan Kemal Roman Armağanı ve Beyaz Martı Onur Ödülü gibi ulusal ve uluslararası ölçekte pek çok saygın ödüle layık görüldü.

Columbia, Harvard, Princeton, Shangay, St. Petersburg, Kazan üniversiteleri gibi dünya çapında prestij taşıyan üniversitelerin yanı sıra, çeşitli Türk üniversitelerinde de konferanslar ve dersler veren usta edebiyatçının romanları, Missouri Southern State University (MSSU)'de ders kitabı olarak okutuldu.

Cengiz Aytmatov ev sahipliğinde Arthur Miller, Peter Ustinov, James Baldwin, Yaşar Kemal gibi 20. yüzyılın edebiyat dâhileri ve düşünürlerinin katılımıyla gerçekleşen Issık Göl Forumu'nda yer aldı.

Romanları kadar fikirleri ve müziği ile de dünya basınında övgülerle karşılanan bir sanatçı olan Livaneli, *Engereğin Gözü* ile Alman *Der Spiegel*'in "Dünyanın En İyi 100 Kitabı" listesinde yer aldı. Livaneli, edebiyat, müzik ve sinema alanlarında 30'dan fazla ulusal ve uluslararası ödül sahibi. Çalışmaları, dünya çapında yüz binlerce okur ve dinleyici tarafından takip ediliyor.

1972 yılında, dönemin politik atmosferi etkisinde, düşünceleri nedeniyle suçlanarak hapis ile cezalandırılan ve uzun yıllar sürgün hayatı yaşayan fikir-sanat işçisi Livaneli; Türk-Yunan ilişkilerinin zor dönemler yaşadığı 1980'li yıllarda Türk-Yunan Dostluk Derneği'nin kurucularından biri oldu. 1996-2016 yılları arasında UNESCO İyi Niyet Büyükelçisi olarak görev yaptı. 2002-2006 yıllarında ise milletvekili olarak TBMM'de yer aldı.

Türkiye müzik, kültür, fikir ve siyaset sahnesinde vazgeçilmez bir yeri olan Zülfü Livaneli, düşünsel ve edebi üretimine halen yaşadığı İstanbul'da devam etmekte.

www.livaneli.gen.tr

www.livaneli.net

İçindekiler

Önsöz.....	9
Sunuş	13
İnsan olmaya dair.....	17
İnsanı ve doğayı sevmeye dair	25
Mutluluğa dair	31
Umutsuz yaşanmayacağına dair	35
İyiliğin ve kötülüğün kardeşliğine dair.....	37
Egoya, hırsa, başarıya dair	43
Varlığa ve yokluğa dair	51
Hikâyenin gerçekliğine, gerçeğin tuhaflığına dair	61
Bedenin ve ruhun yaşına dair	67
Erkeğin kadından üstün olmadığına dair.....	73
Aşkın gücüne dair	79
Değişimin sürekliliğine dair	87
Düşünmenin ciddiliğine, entelektüele ve aydına dair	93
Zamana, geleceğe ve geçmişe dair	107
Zenginliğe, yoksulluğa ve paylaşmaya dair.....	115
Akla, zekâyâ ve kurnazlığa dair.....	121
Cahillığe, bilgiye ve eğitime dair.....	133
Kültürün bir ulu ırmak olmasına dair.....	141
Sanata ve sanatçıya dair	151
Müziğin toplumsallığına dair	165
İnsan soyunun kendini anlatmasına dair	175
Doğu'nun cehline ve Batı'nın kibrine dair	195
Memlekete ve halka dair	205
Üç kutuplu Türkiye'ye dair	213

Şiddet kültürüne dair.....	221
Teröre, savaşa ve barışa dair	231
Siyasete, siyasetçiye ve iktidarın yozlaştırmasına dair	243
Faşizme başkaldırmanın soyluluğuna ve demokrasiye dair.....	255
Özgürlüğe dair	271
Mustafa Kemal’e dair.....	277
Türkiye soluna dair	283
Dine ve ahlaka dair	287
Suç, cezaya ve adalete dair.....	297
İstanbul’a dair	303
İletişime dair	307
SONNOTLAR	315

İnsanlık kötüye gitmez.
Her canlı organizma gibi kendini yaşatacak
ortama doğru akar. Herkes sürükleniyor.
Bir nehrin suları bizi önüne katmış götürüyor.
İnsanlar akıntıdan kurtulmak için kıyıdan sarkan dallara
tutunmaya çalışıyorlar. Kimi din dalına tutunuyor,
kimi milliyetçilik, kimi ise nihilizme gömülüyor.

Önsöz

Selçuk Avar kardeşimin kararlılığı ve eşsiz bir özveriyle kendini adaması olmasaydı, böyle bir kitabı okumamız mümkün değildi. Çünkü yıllar içinde yazılmış, söylenmiş bu sözler eski gazetelerin artık sadece arşivlerde bulunabilecek baskılarında, söyleşilerin yayınlandığı dergilerin sararmış sayfalarında, her nasılsa günümüze kalabilmiş bantlarda ve TV görüntülerinde sessizce bekler dururdu. Selçuk Avar yıllarını bu işe verdi, her şeyi derledi topladı, seçti, elledi ve bu yapıtı ortaya çıkardı. Kendisine ve yardımcı olan Ali Durmuş Cevlan’a teşekkür borçluyum.

Donmuş fikirlerden, kalıplaşmış sözlerden, klişelerden hepimiz korkarız ve korkmamız da gerekir. Çünkü böyle bir tutum “dogma” (nas) tanımına girer ve bir düşünce eylemi değildir. Dünya değişir, insan değişir, dolayısıyla fikirler de değişir.

Ne var ki bu kitapta okuyacağınız bazı sözler otuz-kırk yıl önce yazılmış olmasına rağmen, yadsıyacağım, değiştireceğim ya da utanmamı gerektiren bir öğe barındırmıyor. Bunun sebebi bunca yıl içinde beni ben (bizi biz) yapan temel ilkelerimin değişmemiş oluşu. Anadolu ozanlarından, büyük şiirden, edebiyattan, felsefeden, Aydınlanma düşüncesinden ve diyalektik dünya görüşünden gelen bu sağlam kök; güçlü fırtınaların insanları liberalizme, fanatizme, mistik inançlara, iktidarlara boyun eğmeye savurduğu çalkantılı dönemlerde sarıldığım ağacı yıkılmadan korudu. Bu ağaç aynı zamanda, hayatın zevklerinin, hedonizmin, şöhretin, paranın ve makamların, akıl çelen Sirenlerine karşı Odysseus’un kendini bağlattığı direk yerine geçti.

Bu duruş benim marifetim değil, bağlı bulunduğum ilkelere başarısıdır. “Namuslu yaşayan insan, namuslu ölmek zorunda,” sözümün sınanmasıdır. Bu değerler sistemi, dünyamızı ve insanlığımızı mahveden kapitalizmin tuzaklarıyla sürüklenmemek için attığımız muhkem bir çapadır. Bir de beni yetiştiren Nâzım Hikmet, Yaşar Kemal, Ahmed Arif, Abidin Dino, Mikis Theodorakis gibi hocaların örnek hayatlarıdır.

Bu kitapta, çoğunu benim bile unutmış olduğum bazı seçilmiş “fikirler” okuyoruz. Fikir, insanı diğer hayvanlardan ayıran, yüksek bir kavram. Ama nedense bizim gibi toplumlarda pek sevilmez. Bu yüzden önemi de anlaşılmaz. Fikrin çoğulu olan efkâr kelimesi, dert, kasvet anlamında kullanılır, aynen bilimin temeli olan “merak” kelimesinin olumsuz anlamda kullanımı gibi. Yunan halkı, bizden geçmiş “meraklis”i, biz ise “efkâr”ı dağıtmak için çeşitli yollar deniriz. Oysa efkâr olmadan felsefe ve pozitif bilim, merak olmadan da (bizde tam karşılığı bulunmayan) *challenge* ortaya çıkmaz. Bu yüzden atalarımız kapalı denizlerin insanlarıdır.

Fikrin önemini vurguladıktan sonra, “Bu benim fikrim,” ile “Bu da benim fikrim,” arasındaki muazzam farka değinmek istiyorum. “Bu benim fikrim,” bir çaba sonucunda elde edilen fikrin benimsenmesi, gerektiğinde ölümü göze alacak derecede savunulmasıdır. Sokrates, Lavoisier, Şeyh Bedreddin, Giordano Bruno, Deniz Gezmiş, Hallac-ı Mansur, Thomas More, Campanelli ve daha birçok kahraman, fikirleri uğruna gözlerini kırpmadan ölüme gitmiş, birçok isim de hayatını hapiste tamamlamış ya da akıl almaz işkencelere uğramıştır. İşte bu, fikirdir. Bir de bir masada ya da internet ortamında bir konu görüşülürken ortaya bir laf atan ve bunu “Bu da benim fikrim,” diye savunan insanlar var. Burada, “-da” eki çok önemlidir, o kişinin fikre, çalışmaya, emek harcamaya, literatüre, deyim yerindeyse kafa patlatmaya hiç niyeti olmadığını ve o anda laf olsun diye ortaya salladığı sözün, kişisel özgürlük kapsamında kabul edilmesini istediğini gösterir. Oysa bu, “ifade özgürlüğü” değil, ifade kirliliğidir. Daha çok

sosyal, siyasi, edebi konularda ortaya çıkan bu tavır, ne yazık ki neo-liberallerin, postmodern akıma mensup olanların, sınıf savaşını ortadan kaldırmak için icat ettikleri ahlaksız bir palavradan ibarettir. Emeksiz fikir olmaz. Astrofizik, moleküler biyoloji, matematik gibi alanlarda, hayat boyu çalışmadan, kitaplar okumadan “Bu da benim fikrim,” demek mümkün olmadığına göre diğer alanlarda da bu söz, cehaletin özgüvenle bütünleşmiş ruh halini ortaya koymaktan ve kişiyi küçük düşürmekten başka bir işe yaramaz.

Ne yazık ki internet iletişimi, bütün dünyada, hiçbir birikime sahip olmayan, sadece egoya dayanan iddialı tavırlarını kısıtlı cümlelerle fikir diye sunmaya çalışan bir kesim yarattı. Bence bu bir “internet cehaleti” devridir. Bilime ve düşünen insana saygının yerle bir edildiği bir ego çatışmaları ortamıdır.

Gerçekten düşünen insan, karşıtının tutarlı argümanlar öne sürerek haklı çıkmasından zevk duyar. Çünkü bir insan her şeyi bilemez, bilmediğini bilmek de bir erdemdir, amaç horoz döğüşü değil, bir metot içinde belli noktalara varmaktır. Bu yüzden tartışmaların ön şartı; belli bir terminoloji, belli bir kapsam ve tutarlılık gibi ahlaki ilkelere, önkabullere sahip olmaktır. Sözlerinizdeki tutarlılık, satranç oyununun sizi bağlayan kuralları gibidir. Eğer birisi sözlerinizdeki tutarsızlığı ortaya koyarsa, şah-mat durumunu kabul etmek zorundasınız.

Diyeceksiniz ki bu çılgın ortamda, ekranlarda herkesin bağırıp çağırdığı, intihallere kimsenin aldırmadığı, bir gecede profesör yapılanların terör estirdiği günlerde bu sözleri kim anlar, kim dinler. İşte tam da böyle günlerde, bu nedenlerle sesimizi yükseltip, fikir ve bilim saygısını (ve sevgisini) öne çıkarmamız gerekiyor. *Philo Sophia* bilgiyi, bilgeliği sevmek demektir. Nasıl olsa sesinizi duyanlar olacaktır. Sayıları kaç olursa olsun toplumu dönüştürecek olanlar da bu kesimlerden çıkacaktır elbette. Nicelik ve nitelik arasındaki çarpıcı ilişkiyi anlamak için litrelerce süte konulan küçük bir mayanın neler başardığını hatırlayalım ve ağzımızdan çıkan her sözün önemini kavrayalım.

Ne de olsa “Söz ola kestire başı / Söz ola kese savaşı” diyen büyük Yunus’tan geliyoruz. Binlerce yılın birikimiyle oluşan Anadolu bilgeliği “Mecliste arif ol, kelamı dinle / El iki söylerse sen birin söyle / Elinden geldikçe sen iyilik eyle / Kötülerle konup göçücü olma” derken, başka türlü davranmaya hakkımız yok.

Zülfü Livaneli

Sunuş

*“En yorgun nehir bile
Bir yerde kavuşur denize, güvenle...”¹*

Zülfü Livaneli önce büyük şairlerin şiirleri üzerine yaptığı muhteşem bestelerle, “yiğit iken ölenler” için söylediği ağıtlarla, türkülerle rehber oldu, hayat denilen o ulu nehrin akıntısında sürüklenirken bize. Önce hınca hınç dolu alanlarda söylediği umut ve özgürlük şarkıları ile güçlendi genç yüreklerimiz. O, “mutluluğun müziğini yaparken”² sahnede, biz tekrar ettik şarkılarını, tek yürek olduk, dünyanın en muhteşem korolarını oluşturduk. “Bilmem şu feleğin bende nesi var,” dediğinde üzüldük konserin sonu geldiğine. Arkamızda tek bir çöp bile bırakmadan boşalttık meydanları, türkülerimize yollarda devam ettik, yurdumuzu bir başka severek döndük evlerimize. Şimdi çocuklarımıza, genç kardeşlerimize onun ezgilerini gökyüzüne nasıl kanatlandırdığımızı gururla anlatıyoruz.

Livaneli 1990’lı yıllardan itibaren “Dünya Değişirken” başlığı ile yazdığı köşe yazılarıyla derinden etkiledi gençlik yıllarımızı. Dünya değişse de nehirlerin yönünün değişmediğini o yazılardan öğrendik. Şimdi de hayata romanlarıyla bakıyoruz. Kişiliğinin yansıması olan, ötekileştirmeyen, kutuplaşmayı net bir şekilde reddeden, kavgadan uzak, sakin, sade üslubu büyülüyor bizi.

Bu kitap, Livaneli’nin yazıları, romanları, konuşmaları ve röportajları üzerinde 30 yılı aşkın bir süre boyunca yapılan sıkı bir takibin sonucunda doğdu. Büyük filozoflardan, ede-

biyatçılardan yaptığı alıntılarının yanı sıra kültür birikimine, tarihe, bilime ve felsefeye yaslanan müthiş cümlelerle ifade ettiği düşüncelerin bir kitapta toplanması bir ihtiyaçtı bize göre.

Hayatın bize bir lütfudur ki günün birinde kendisi ile yakından görüşebilme ve bu ihtiyacı dile getirme imkânı bulduk. “Yazılarımı iyi biliyorsunuz, siz yaparsınız bunu,” dediğinde büyük bir heyecan ve altından kalkamama korkusu sarmıştı içimizi. Bu korku ve heyecanla çalışmaya uzun zaman önce başladık. Yazılar, romanlar, söyleşiler, konuşmalar dikkatle tarandı. Seçilen aforizmalar konulara göre tasnif edildi. Kimi aforizmalar orijinal metinlerdeki hali ile aynen kullanıldı; kimilerine aforizma türüne daha uygun hale getirebilmek için Zülfü Livaneli’nin de desteğiyle eklemeler, düzenlemeler yapıldı. Bazı alıntılarda dönemi ve koşullarını vurgulamak amacıyla ilk yayınlandığı kaynağın tarihine de yer verildi. Yazılarında, söyleşilerinde yer almayan, ancak sohbetlerimizde ortaya çıkan birçok aforizma da bu kitapta yerini aldı.

Amacımız Livaneli’nin düşüncelerinin kayıtsız şartsız kabulünü dikte etmek asla değildir. Bu, her şeyden önce ömrü boyunca “Ne olur beni bu kadar kolay anlamayın!” diye yakan bir aydının hayatını adadığı düşünce özgürlüğü mücadelesiyle çelişirdi.

Sosyal medya ve televizyonların kavga, şiddet, savaş nidalarıyla inlediği gürültülü günümüz dünyasında, çocukluktan bu yana okuyan, düşünen, soru soran, dünyayı anlamak için çaba gösteren bir aydının, müthiş cümlelerle ifade ettiği düşüncelerinin, okuyan herkese daha çok soru sormak ve daha çok düşünmek için yol göstermesini diliyoruz.

Bunca zamandır yazılı ve sözlü olarak toplum önünde düşüncelerini ifade eden Livaneli gibi bir düşünce insanının eserlerinden daha pek çok aforizma bu kitaba alınabilirdi elbette. Bunların bir kısmını hacim sorunu nedeniyle içimiz acıyarak çalışmanın dışında bırakmak zorunda kaldık. Bir kısmını da gözden kaçırmış olabiliriz. Bunların keşfini de romanları ve

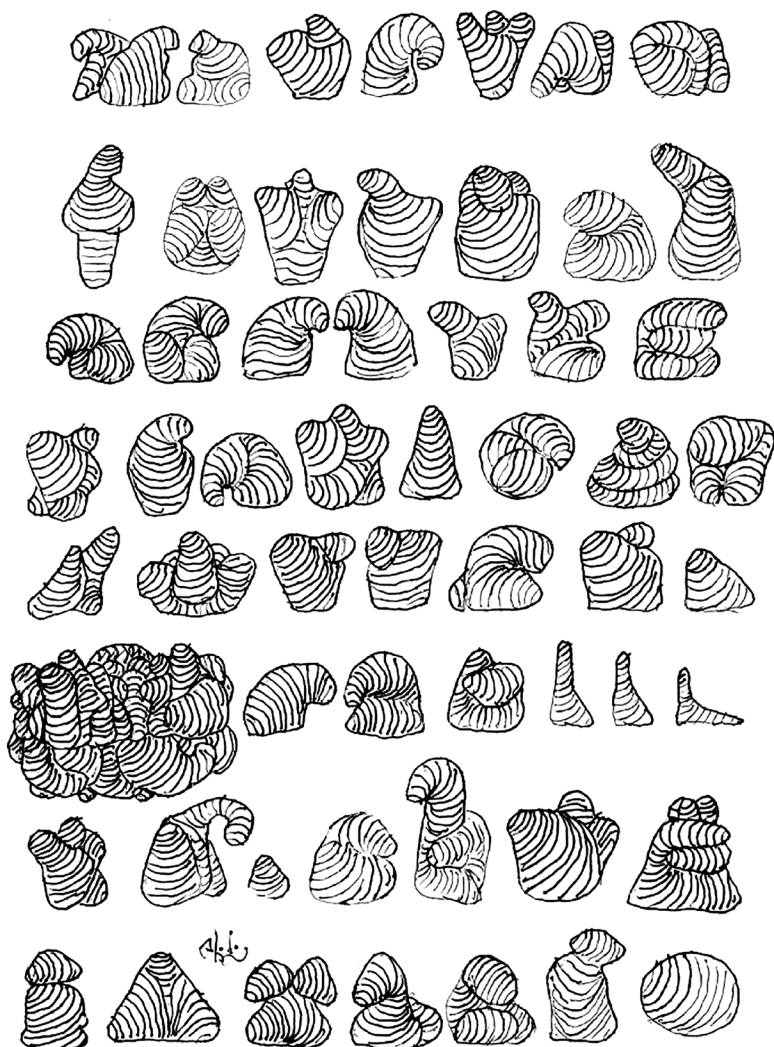
daha önce yayınlanmış seçme yazılardan oluşan kitaplarını okuyan ve okuyacak olan okurlara bırakıyoruz.

Zülfü Livaneli'nin böyle bir çalışma fikrine verdiği izin ve yüreklendirici destek hayatımızın en değerli hikâyesi olacak. Kendisine hayatımıza kattığı her şey için ne kadar teşekkür etsek yetmez.

Değerli kardeşimiz Özge İpek Esen de bu çalışma için zaman ayırdı. Çok teşekkür ediyoruz.

Ali Durmuş Cevlan - Selçuk Avar

İnsan olmaya dair

Yaşlı ağaç bana dedi ki:

Ey gafil insan, ey şaşkın yaratık. Hayatta önemli olan şeyleri önemsizlerle değiştirerek günlerini harcıyorsun. Altını pulla değiş tokuş eden aptal bir sarraf gibisin sen. Bilmez misin ki insanoğlu hiç durmadan kavga eder. İktidar ve para uğruna birbirini öldürüp durur. Bugüne kadar öyle oldu, bundan sonra da öyle olacak. Sana ayrılmış olan kısacık ömür dilimini niçin bu kavgalara üzülerek geçiriyorsun. Acizsin evladım acizsin; hiçbir şeye gücün yetmez. İyi niyet bu dünyayı değiştirmeye yetmez. İnsan soyu delidir, evriminin bir noktasında beyin olarak sakatlanmıştır. İnsanların beyinleri, gövdeleri kadar gelişmemiştir. Bu yüzden bırak bu siyasetçilerin sonu gelmez hırslarıyla, kavgalarıyla uğraşmayı. İki insanın yüreğini ısıtacak bir ezgin varsa onu çıkar ortaya, bir çocuğu mutlu edecek hikâyen varsa onu anlat. Sonra da haddini bil. Dünyayı daha iyi bir yer yapmak falan gibi hayallere kapılma. Bak benim ayaklarımın dibinde ne cinayetler işlendi. Kaç kişi diri diri yakıldı gölgemin altında biliyor musun?

Bu karmaşık dünyada benim tek pusulam vicdandır.

Zihin hayvandan ayrışabilir ama beden bunu başaramaz.

Her insan kendi hayatının başrolünde oynuyor.

“Tek tek insanlar kötü olabilir ama insanlık iyidir” diyorlar.
Bu cümle bir yanılısama. Henüz öyle bir insanlık yok.
İnsanlığa sığmaz dediğimiz her olay insanlığın sınırları içinde.

İnsanlık ancak bugünkü insanı aştığı zaman “insan” olabilecek.

Yetmiş milyon yıl önce dinazorlar vardı.
Modern insanın tarihi ise henüz elli bin yıl.
Türümüz ya bugünkü yıkıcı insanı aşacak ya da yok olacak.

Hiçbir insanın beyni evreni kavrayacak kadar büyük değil.

Dünyaca tanınmak mı istiyorsun? Önce dünyayı tanı.

Hayat üstüne düşünmezseniz, size kabul ettirilen önyargıların
hamalı olarak yaşarsınız.

Evren hakkında düşünürüz ama evrenin bizim hakkımızda
ne düşündüğünü hiç merak etmeyiz.

İnsanlar okyanustaki gemiler gibi.
Doğru bir pusulası olmayan gemi buz dağına çarpar.

İnsan yapısını anlamak için en çarpıcı gözlem, ezilenler
arasındaki hiyerarşi savaşında ortaya çıkar.

Çözmediğiniz sorunlar gün gelir sizi çözer.

İnsan soyu, çevresindeki koşullara uyum göstererek hayatta
kalma becerisine sahip bir bukalemun.

İnsan hem hiçbir şeydir hem de her şey.

Ezilen ezer.

İleride “En büyük anıt insandır” denebilecek mi acaba?

Hayatta her şey bir ruh durumudur.

Hayatın özü, büyük sırrı, olmazsa olmazı: unutmak. Eğer unutmak diye bir şey olmasaydı, yaşam da olmazdı. İnsan, unutmadan hayatını sürdüremez.

Mademki insanlar birbirine acı veriyor, o zaman en güzel şey hayata meydan okumak ve mutlak bir yalnızlığı seçmek.

İnsanların kötülüğünü gördükçe insanlık idealine sığınmaktan başka çare kalmıyor.

Renklerin, notaların karakteri var ama bazı insanların yok.

Kendilerini anlatmayan, ancak sizin yavaş yavaş keşfettiğiniz insanlar, her zaman çekici gelir. Durmadan kendini ortaya koyanlar ise sahtelik duygusu uyandırır.

Bu dünyadaki her trajedi, küçük ve masum bir adımla başlar.

Değersiz insan, –böyle bir şey var mıdır bilmem ama, hadi daha az değerli diyelim, altına karşı bozuk para gibi– kendisinin değersiz olduğunu hiçbir zaman düşünmez, çünkü değerler dünyasının, değerler hiyerarşisinin farkında bile olmadığı için huzurludur ama değerli bir insan kendisinin değersiz olduğu düşüncesine kapılırsa, iflah olmaz.

—•—

Bir koyuna niye böyle uysal davranıyorsun ya da bir kurda
niye böyle yırtıcısın diye sorulamaz.

—•—

Her toplu yolculuk bir kader birliğı.

—•—

Duyarlılık ile duygusallık birbirinin zıddı.

—•—

Duyarlılık, kimseye bir şey satmaya çalışmaz, kendini belli
belirsiz ele verir. Duygusallık ise insanları feryat figan
kendine acımaya çağırır. Genellikle sahtedir.

—•—

Duyarlı olmak, sadece acıları ve çirkinlikleri değil, sevinçleri
ve güzellikleri de algılamamızı sağlar.

—•—

Duygusallıkta hiçbir gerçek duyguya yer yok.

—•—

Herkes hayatı kendi yetenekleri çerçevesinde kavrayabilir.

Her şeyini yitiren bir insanın son sığınağı onurdur.

Farkında olmasa bile her insanın en derin yerinde bir onur noktası var. Oraya dokunulmamalı.

Homo erectus yatarak doğar, yatarak büyür, yatarak sevişir,
yatarak iyileşir, yatarak dinlenir, yatarak
doğurur ve yatarak ölür.

İnsanı ve doğayı sevmeye dair

